

สถานการณ์รายการโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้สำหรับคนพิการทางสายตาของ
สถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ปี 2559-2561 : กรณีศึกษา สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

The situation of digital television programs for learning for the
visually impaired, 2016-2018: Case study of Thai Public Broadcasting
Service and National Broadcasting Services of Thailand.

ผู้วิจัย ภัททิรา กลิ่นเลขา¹

Phattira Klinlekha¹

aj.phattira@gmail.com

ชัชวาล ชุมรักษา²

Chatchawan Chumruksa²

นุชนาถ ใจดำรง³

Nuchanat jaidumrong³

จินตนา กลิ่นนันท⁴

Jintana kasinan⁴

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง สถานการณ์รายการโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้สำหรับคนพิการทางสายตาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ปี 2559-2561 : กรณีศึกษาสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ได้ทำการวิเคราะห์ห้วงรายการโทรทัศน์ดิจิทัลและสัมภาษณ์คนพิการทางสายตา พบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) มีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนพิการที่มีความบกพร่องทางการเห็นและมุ่งเน้นที่จะผลิตรายการบรรยายภาพเพิ่มมากขึ้น อีกทั้ง คนพิการทางสายตารับทราบถึงประกาศของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการ แต่อาจจะเข้าถึงเฉพาะกลุ่มที่สามารถเข้าถึงสื่อหรืออยู่ในระบบการศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้ มีความต้องการให้ผู้ผลิตรายการให้ความสำคัญและใส่ใจในเนื้อหาหรือรูปแบบรายการที่ผลิต ให้คนเข้าถึงกลุ่มคนทุกประเภท รวมไปถึงคำนึงถึงอุปกรณ์ที่คนพิการทางสายตาจะใช้ในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้

คำสำคัญ สถานการณ์, การเรียนรู้, รายการโทรทัศน์, คนพิการทางสายตา

¹ นิสิต ระดับดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

² ผศ. ดร., อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ ปรธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstracts

The article on The situation of digital television programs for learning for the visually impaired 2016-2018 Case study of Thai Public Broadcasting Service and National Broadcasting Services of Thailand, aim to analyze digital Television programming chart and to interviews the visually impaired people on the subject.

It was found Thai Public Broadcasting Service (Thai PBS) and National Broadcasting Services of Thailand (NBT) have a vision and mission that gives importance to the visually impaired and focus on producing more audio descriptive television programs. It also found the announcement of The National Broadcasting and Telecommunication Commission on the Rights of the Disabled was acknowledged, but access only to groups that have access to the media or in the education system. There is a needed for the producers to focus on and pay more attention to the content or type of programs produced. To reach all groups of people, and must also consider the equipment that visually impaired people can use to access television media.

Keywords: Situation, learning, Television programs, Blind.

บทนำ

การสื่อสาร (Communication) หมายถึง กระบวนการส่งข่าวสารข้อมูลจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา โดยคาดหวังให้เป็นไปตามที่ผู้ส่งต้องการ ไม่ว่าจะการสื่อสารนั้นจะอยู่ในรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ หรืออวัจนะ เช่น การพูด การฟัง การอ่าน การสอน การทักทาย การส่งยิ้ม เป็นต้น วิธีการสื่อสารมีลักษณะเฉพาะตนทำให้กระบวนการดำรงชีวิตและ การทำงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและสมบูรณ์การเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการส่งเสริมการเรียนรู้ความบันเทิงถือเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้เกิดการสื่อสารทั้งกระบวนการ โดยแต่ละคนย่อมมีศักยภาพที่แตกต่างกันออกไป

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชน และสังคมในทุกด้าน วัตถุประสงค์หลักของการสื่อสารคือ 1. มุ่งเน้นเพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform) 2. เพื่อให้การศึกษา (Education) 3. เพื่อให้ความบันเทิง (Entertain) 4. เพื่อชักจูงใจ (Persuade) 5. เพื่อเรียนรู้ (Learn) 6. เพื่อการตัดสินใจ (Decide) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กระแสสังคมเรียกร้องและกระแสการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการทำงานของโทรทัศน์ดิจิทัลและสื่อโซเชียลมีเดีย ที่มีศักยภาพในการเป็นสื่อที่จูงใจผู้บริโภคได้สูง เพราะมีภาพเคลื่อนไหว เสียง ตัวอักษร ทำให้ เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย อัตราค่าโฆษณาต่อหัวต่ำ เป็นสื่อที่อยู่ในความทรงจำได้ดี และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง จากศักยภาพดังกล่าว ทำให้ภาครัฐเริ่มมีมาตรการเข้ามากำกับดูแลควบคุม ผลักดัน จัดระเบียบการทำงานของสื่อเพิ่มมากขึ้น ซึ่งองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ คือ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. ที่มีอำนาจหน้าที่ เช่น คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการ และคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพของบุคคลในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคมและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์คลื่นความถี่ที่ใช้ในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เป็นต้น

จากอำนาจและหน้าที่ดังกล่าว เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและเพื่อความเสมอภาคจึงมีประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม(ฉบับที่ 1) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักบนพื้นฐานของ “ความเสมอภาคในการเปิดรับสื่อ” กล่าวคือ เพื่อให้ผู้ประกอบการโทรทัศน์ ดำเนินการให้คนพิการสามารถเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป จึงออกประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559 (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ฉบับที่ 1.2559 :14)

ประเภทบริการ	ปีที่ 1 (2559)	ปีที่ 2 (2560)	ปีที่ 3 (2561)	ปีที่ 4 (2562)	ปีที่ 5 (2563)
บริการล่ามภาษามือ(ร้อยละ)	5	5	7	7	9
บริการคำบรรยายแทนเสียง (ร้อยละ)	40	40	50	50	60
บริการเสียงบรรยายภาพ(ร้อยละ)	5	5	7	7	10

ตารางที่ 1 : ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

ประกาศฯดังกล่าวมุ่งเน้นให้ผู้ผลิตรายการผลิตเนื้อหารายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินระบบดิจิทัล ให้มีรูปแบบรายการและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการที่มีความบกพร่องทางการเห็นและบกพร่องทางการได้ยิน และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเนื่องมาจากการฝึกฝน ฝึกหัด หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ พฤติกรรมนั้น ๆ จะมีความเชี่ยวชาญชำนาญมากขึ้นก็ขึ้นอยู่กับฝึกฝนหรือประสบการณ์ที่ผ่านมา ดังนั้น การเรียนรู้มีความสัมพันธ์ไปพร้อมกับการเจริญเติบโตและวุฒิภาวะของบุคคล รวมไปถึงพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อ

ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว” ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์นั้นในยุทธศาสตร์ที่ 3 คือการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนในการพัฒนาศักยภาพคนในการใช้ดิจิทัลตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ และยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึง โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อเพื่อการเรียนรู้ การวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาประเทศ คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ (ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579).2560 : 84-93)

ในแต่ละปี ประเทศไทยมีจำนวนของคนพิการที่เพิ่มมากขึ้น ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ได้กำหนดประเภทความพิการทางการศึกษาไว้ 9 ประเภท ได้แก่

- (1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- (2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- (3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- (4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ
- (5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
- (6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
- (7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์
- (8) บุคคลออทิสติก
- (9) บุคคลพิการซ้อน

ปี 2561 (ข้อมูลเดือนมีนาคม 2561) พบว่ามีจำนวนคนพิการ จำนวนทั้งสิ้น 1,916,828 คน แบ่งเป็นคนที่มีความบกพร่องทางสายตา จำนวน 195,646 คน และคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 352,503 คน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.2561 ข้อมูลสถิติคนพิการ (สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2561, จาก https://www.m-society.go.th/more_news.php?cid=81)

บทความนี้ มุ่งเน้นที่จะศึกษาสถานการณ์รายการโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้สำหรับคนพิการทางสายตาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ปี 2559-2561 กรณีศึกษา สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย โดยเป็นสถานีโทรทัศน์ที่มีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนด้อยโอกาส รวมไปถึงยังเป็นสื่อ ของรัฐ สื่อสาธารณะ ที่มีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรูปแบบและเนื้อหา โดยศึกษาเฉพาะบุคคลที่มีความพิการทางสายตา ที่ใช้ทักษะการสื่อสารส่วนใหญ่

ด้วยการฟังหรือการอ่านอักษรเบรลล์ ตามประกาศฯ ของ กสทช. เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้รับรู้สื่อโทรทัศน์จากการรับบริการเสียงบรรยายภาพ หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า Audio Description (AD)

ความบกพร่องทางการเห็น (ภททริธา กลิ่นเลขา.2557 : 6) คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) คนตาบอด หมายถึง คนที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องใช้อ่านอักษรเบรลล์ หรือใช้วิธีการฟังเทป หรือหนังสือเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาสายข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 เมตร (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 ฟุต (20/200) ลงมาจนถึงตาบอดสนิท (หมายถึง คนตาบอดสามารถมองเห็นวัตถุได้ในระยะห่างน้อยกว่า 6 เมตร หรือ 20 ฟุต ในขณะที่คนปกติสามารถมองเห็นวัตถุเดียวกันในระยะห่าง 60 เมตร หรือ 200 ฟุต) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 20 องศา (หมายถึง สามารถมองเห็นได้กว้างน้อยกว่า 20 องศา)

2) คนเห็นเลือนราง หมายถึง คนที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ที่ขยายใหญ่ได้ หรือต้องใช้แว่นขยายอ่าน หากตรวจวัดความชัดของสายตาสายข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับระหว่าง 6 ส่วน 18 เมตร (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 ฟุต (20/70) ถึง 6 ส่วน 60 เมตร (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 ฟุต (20/200) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา (6/18 ถึง 6/60 เมตร หรือ 20/70 ถึง 20/200 ฟุต)

ทั้งนี้ ความแตกต่างด้านร่างกาย หรือการมองเห็น ไม่สามารถแยกความแตกต่างของความเป็นมนุษย์ได้ สิ่งที่มีมนุษย์ที่มีความเหมือนกัน คือ ความต้องการ ด้วยทฤษฎีความต้องการ ซึ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์ มี 5 ระดับ (ภททริธา กลิ่นเลขา.2557 : 19-21) คือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อนและความต้องการทางเพศ ดังนั้น ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการด้านร่างกาย ยังไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security or safety needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไปที่สูงขึ้น คือ ความต้องการความปลอดภัย หรือความมั่นคงต่าง ๆ ความต้องการความปลอดภัยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกัน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนความมั่นคงนั้น หมายถึง ความต้องการความมั่นคงในการดำรงชีพ เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงานและการเงิน

3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social or belonging needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการตอบสนองทั้งสองข้อข้างต้นแล้ว ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้น คือ ความต้องการด้านสังคม จะเริ่มเป็นสิ่งที่จิตใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้จะเป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน และการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

4. ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or status needs) ความต้องการขั้นต่อมา เป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ คือ ความมั่นใจในตนเองในเรื่องความสามารถ ความรู้และความสำคัญของตัวเอง รวมตลอดทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น หรืออยากให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในหน้าที่การงานการดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์กร

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self – actualization or self – realization) ถือเป็นลำดับขั้นความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ ก็คือความต้องการที่จะสำเร็จในชีวิตตามความนึกคิดหรือ

ความคาดหวัง ทะเยอทะยาน ใฝ่ฝัน ภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการสนองตอบความต้องการทั้ง 4 ชั้น อย่างครบถ้วนแล้ว ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้น และมักจะเป็นความต้องการที่เป็นอิสระเฉพาะแต่ละคนซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันที่อยากได้รับผลสำเร็จในสิ่งอันสูงส่งในทัศนะของตน

จากความต้องการของมนุษย์นั้น ไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติทั่วไป ทุกคนย่อมมีความต้องการในสิ่งที่ไม่แตกต่างกัน มีความต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค มีความต้องการการพักผ่อนความมั่นคงในหน้าที่การงาน สถานะทางสังคมที่อยากให้คุณค่าคนอื่นยกย่องสรรเสริญ อยากรับผลสำเร็จในมุมมองที่ตนเองต้องการ ซึ่งการได้มาในสิ่งที่ต้องการทั้งหลายเหล่านี้ มาพร้อมกับการพัฒนาตนเองในทักษะต่างๆ เกิดขึ้นได้โดยอาศัยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสังคมที่พึ่งพาอาศัยกัน ในส่วนของคนพิการก็แตกต่างกัน

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการ ในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสีย ค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดย คำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2561 จาก http://www.qa.kmutnb.ac.th/upload_files/pakadout/Orther/Edu_law42_v245.pdf)

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปอื่นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น กระทรวงศึกษาธิการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักปลัด (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm#18>)

ตามหลักสิทธิความเท่าเทียม คนพิการย่อมมีความต้องการ และสิทธิในการเข้าถึงสื่อเช่นเดียวกับบุคคลโดยทั่วไป โทรทัศน์เป็นสื่อสารมวลชนที่มีศักยภาพในการเข้าถึงกลุ่มคนจำนวนมากและกว้างขวาง โดยอาศัยทักษะการดูและการฟัง สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ผู้บกพร่องทางการเห็นมีความต้องการในการเปิดรับชม รับฟัง เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสารในเบื้องต้น ดังนั้น บทความนี้ จึงมุ่งเน้นที่ศึกษาสถานการณ์รายการโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้สำหรับคนพิการทางสายตาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ที่เกิดขึ้นในปี 2559-2561

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาสถานการณ์รายการโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้สำหรับคนพิการทางสายตาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ปี 2559-2561 : กรณีศึกษา สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสและสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

วิธีการศึกษา

1. วิเคราะห์ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม และเนื้อหารายการที่มีรูปแบบการผลิตรายการแบบบรรยายภาพ Audio Description (AD)

2. มุ่งเน้นการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลรายการและเว็บไซต์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานรายการโทรทัศน์เพื่อผู้บกพร่องทางการเห็น โดยวิเคราะห์ผังรายการของสถานีโทรทัศน์ที่ให้บริการผู้พิการและผู้พิการที่มีความสำคัญกับกลุ่มคนด้อยโอกาสและเป็นสื่อของรัฐ 2 สถานี คือ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT)

3. สัมภาษณ์คนพิการทางสายตาที่มีบทบาทและหน้าที่ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมกับ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์จำนวน 2 คน คือ

3.1 นายสุรเดช สุริยวานิช ตำแหน่ง : ครูปฏิบัติการสอนโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมศาสตร์สาทรใหญ่ สังกัดมูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ลักษณะทางสายตา คือ บอดสนิท (ตาบอดภายหลัง)

3.2 นายสุธน เพ็ชรประสมกุล ตำแหน่ง : ตรวจสอบและประเมินมาตรฐานสื่อ โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมศาสตร์สาทรใหญ่ สังกัดมูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ลักษณะทางสายตา คือ บอดตั้งแต่กำเนิด

ผลการศึกษา

1. ความเป็นมาประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

ตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2556 กสทช.ได้ลงนามความร่วมมือกับสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในการส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงและรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อได้อย่างเท่าเทียม 4 รายการโทรทัศน์และวิทยุผังรายการเพื่อผู้พิการอย่างเต็มรูปแบบ ประกอบด้วยรายการอร่อยอย่างยิ่ง ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และสามารถรับฟังเสียงบรรยายได้ภาพได้ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเริ่มออกอากาศบริการเพื่อผู้พิการวันที่ 7 มิถุนายน 2556 รายการ กิน อยู่ คือ ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสออกอากาศ วันที่ 1 มิถุนายน 2556 รายการศึกษาทัศน์ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และรายการ Deaf Chanel ทางทรูวิชั่นส์ที่ ซึ่งทั้ง 4 รายการจะเพิ่มเติมการให้บริการแก่ผู้พิการนอกเหนือจากภาษามือและตัวอักษรเพื่อให้มีความเข้าใจเนื้อหารายการมากยิ่งขึ้น เช่น คำบรรยายการสนทนา คำบรรยายเสียงประกอบ เสียงดนตรี เสียงหัวเราะ หรือบรรยายภาพในเนื้อหาที่ไม่มีเสียงประกอบให้ผู้รับฟังได้เข้าใจเนื้อเรื่อง ขณะที่ ที่ประชุมคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ยังเห็นชอบในหลักการ

ให้เพิ่มเงื่อนไขแบบท้ายใบอนุญาตทีวีดิจิทัลที่ต้องมีรายการเพื่อผู้พิการสามารถรับชมได้ด้วย ซึ่งอยู่ระหว่างการออกเป็นประกาศจะมีผลบังคับใช้เบื้องต้นกับช่องทีวีดิจิทัล จำนวน 24 ช่องในบริการธุรกิจ (ไทยรัฐ. กสทช. คลอด 4 ต้นแบบรายการเพื่อผู้พิการ ออกอากาศหน้าจอ สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.thairath.co.th/content/348059>)

ต่อมา คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (กสท.) ปฏิบัติหน้าที่แทน กสทช. จัดประชุมครั้งที่ 31/2559 เมื่อวันที่จันทร์ที่ 12 กันยายน 2559 ได้พิจารณา (ร่าง) มาตรฐานการให้บริการ มาตรฐานด้านเทคนิค และความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ และมีมติให้นำร่างดังกล่าวไปปรับปรุงความคิดเห็นกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ประกอบกิจการ สำนักงาน กสทช. จึงได้เชิญผู้ประกอบกิจการ โทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล หรือ ดิจิทัลทีวี องค์กรแต่ละประเภทความพิการที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย ฯลฯ สถาบันวิชาการซึ่งทำการศึกษาเรื่องดังกล่าวร่วมกับ สำนักงาน กสทช. ในการจัดทำคู่มือเพื่อยกร่างมาตรฐานทั้ง 3 บริการ ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต รวมทั้ง หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ความเห็นต่อ (ร่าง) มาตรฐานการให้บริการ มาตรฐานด้านเทคนิค และความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ ในวันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน 2559 เพื่อเสนอต่อ กสท. พิจารณาต่อ

กสทช. จึงได้ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ โดยได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา หน้า 6 เล่ม 133 ตอนพิเศษ 35 ง เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 ซึ่งข้อ 8 กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ กสทช. กำหนด มาตรฐานการให้บริการ มาตรฐานด้านเทคนิค และความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ ออกมาเป็นฉบับที่ 1

โดยมาตรฐานการให้บริการ คือ ดิจิทัลทีวีต้องจัดให้มีบริการ โดยมีเวลาตามบทเฉพาะกาล 2 ปี และในปี พ.ศ. 2561 โดยประมาณ อย่างน้อยต้องมีสัดส่วนบริการในรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต ดังนี้ (1) บริการล่ามภาษามือ (Sign Language) หรือบริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีการบรรยายด้วยภาษามือในช่วงเวลาเดียวกับที่รายการมีเสียงพูด หรือเสียงประกอบเกิดขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 5 แต่ไม่น้อยกว่า 60 นาที (2) บริการคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption) หรือบริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีคำบรรยาย เป็นอักษรวิ่ง หรือตัวอักษร สัญลักษณ์ ภาพ หรือทางเลือกอื่นที่แสดงขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับที่รายการ มีเสียงพูด หรือเสียงประกอบ เกิดขึ้น และผู้รับชมสามารถเปิดหรือปิดบริการดังกล่าวด้วยตนเองได้ อย่างน้อยร้อยละ 40 แต่ไม่น้อยกว่า 180 นาที (3) บริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) หรือบริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีคำบรรยายภาพด้วยเสียง หรือจัดให้มีบริการเสียงบรรยายภาพเพิ่มเติมเป็นพิเศษในช่วงเวลาของรายการที่ไม่มีเสียงบรรยายตามปกติ อย่างน้อยร้อยละ 5 แต่ไม่น้อยกว่า 60 นาที

ต่อมาเมื่อ 9 มีนาคม 2560 มีประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2) โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์

เพื่อกำหนดระยะเวลาให้ผู้รับใบอนุญาต ดำเนินการจัดให้มีบริการโทรทัศน์ที่มีล่ามภาษามือ คำบรรยาย เป็นอักษรวิ่ง และคำบรรยายเป็นเสียงในเวลา ออกอากาศ และระยะเวลาให้ผู้รับใบอนุญาตจัดให้มีบริการ โทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทน เสียง และเสียงบรรยายภาพตามมาตรการพื้นฐานให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน และไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ได้รับใบอนุญาต เกินสมควร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 วรรคหนึ่ง (6) และ (13) มาตรา 41 และมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ประกอบกับมาตรา 7 มาตรา 16 มาตรา 27 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 51 และมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและ กิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติจึงกำหนด หลักเกณฑ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคณพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์ จากรายการของ กิจการโทรทัศน์เพิ่มเติม โดย ข้อ 4 ให้ยกเลิกความในข้อ 29 ของประกาศคณะกรรมการกิจการกระจาย เสียง กิจการ โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคณพิการให้ เข้าถึงหรือรับรู้ และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน “ข้อ 29 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามประกาศนี้ผู้รับใบอนุญาต ต้องจัดให้มีบริการโทรทัศน์ ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายเป็นอักษรวิ่ง หรือคำบรรยายเป็นเสียง

ในเวลาออกอากาศแล้วแต่กรณีอย่างน้อยวันละหกสิบนาทีนับแต่วันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับ และเมื่อประกาศนี้มีผลใช้บังคับแล้ว 2 ปีหรือตามระยะเวลาที่คณะกรรมการมีคำสั่งกำหนด ผู้รับใบอนุญาต ต้องจัดให้มีบริการ โทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายเป็นอักษรวิ่ง และคำบรรยายเป็นเสียงใน เวลาออกอากาศรวมกัน อย่างน้อยวันละหกสิบนาที เมื่อประกาศนี้มีผลใช้บังคับแล้ว 3 ปีหรือตามระยะ เวลาที่คณะกรรมการมีคำสั่งกำหนด ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือคำ บรรยายแทนเสียงและเสียงบรรยายภาพ ตามมาตรการพื้นฐานอย่างน้อยตามสัดส่วนและระยะเวลาที่ กำหนด

สำหรับการดำเนินการจัดให้มีบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือคำบรรยายแทนเสียงและ เสียงบรรยายภาพ ตามมาตรการส่งเสริมให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อประโยชน์สาธารณะ และเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคณพิการ คณะกรรมการ อาจมีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงระยะ เวลาที่กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีบริการโทรทัศน์ที่มีบริการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคณ พิการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ตามที่เห็นสมควรและเป็นการเหมาะสม”

สรุปคือ ผู้ประกอบกิจการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต้องจัดให้มีบริการตามสัดส่วนดังนี้
6 กุมภาพันธ์ 2559 ถึง 5 กุมภาพันธ์ 2562 จัดทำบริการใดบริการหนึ่งอย่างน้อยวันละ 60 นาที
6 กุมภาพันธ์ 2562 -5 กุมภาพันธ์ 2563 จัดทำทั้ง 3 บริการรวมกันอย่างน้อยวันละ 60 นาที
6 กุมภาพันธ์ 2563 เป็นต้นไปจัดให้มีบริการโทรทัศน์ คือ บริการล่ามภาษามืออย่างน้อยวันละ 60 นาที และบริการคำบรรยายแทนเสียงอย่างน้อยวันละ 180 นาที และ บริการเสียงบรรยายภาพอย่าง น้อยวันละ 60 นาที

ผู้ประกอบกิจการต้องทำบริการในรายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น

1. รายการข่าว
2. รายการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
3. รายการส่งเสริมการศึกษาจริยธรรมศิลปวัฒนธรรม

4. รายการให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม และสำหรับรูปแบบการผลิตรายการเพื่อคนพิการทางสายตา มีลักษณะที่แตกต่างจากจากรายการทั่วไปคือ มาตรฐานการให้บริการเสียงบรรยายภาพ Audio Description ตามประกาศสำนักงานกสทช. เรื่องแนวทางการจัดทำล่ามภาษามือ คำบรรยายเสียง และเสียงบรรยายภาพสำหรับการให้บริการโทรทัศน์ ให้ความหมายของ บริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) คือบริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีคำบรรยายภาพด้วยเสียงหรือจัดให้มีบริการเสียงบรรยายภาพเพิ่มเติมเป็นพิเศษในบางช่วงเวลาของรายการที่ไม่มีเสียงบรรยายตามปกติเพื่อให้คนพิการทางการเห็นหรือผู้ที่มีปัญหาด้านสายตาเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้มากขึ้น(บริการโทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ (บริการล่ามภาษามือ คำบรรยายเสียง และเสียงบรรยายภาพ) สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2561,จาก <http://bcp.nbt.go.th/th/detail/2018-02-28-09-05-03>)

หลักการทั่วไป การผลิตเสียงบรรยายภาพไม่ควรบรรยายทับเสียงต้นฉบับหรือแทรกขึ้นระหว่างบทสนทนาต้องสร้างความสมดุลระหว่างความเข้าใจและเพลิดเพลินโดยคำนึงถึงการให้ข้อมูลที่พอดีกับช่วงระยะเวลาหนึ่งไม่ให้ปริมาณมากเกินไปจนทำให้เสียรรถรสในการรับฟัง การสร้างความสมดุลระหว่างความเข้าใจ (Comprehension) และความเพลิดเพลิน (Enjoyment) เสียงบรรยายภาพต้องกลมกลืนไปกับเนื้อหาต้นฉบับ เช่นการใช้เสียงบรรยาย สีสภาพ สื่อสารให้สอดคล้องเป็นทิศทางเดียวกับต้นฉบับและต้องทำให้ผู้ชมเกิดการเชื่อมโยงเรื่องราวได้ด้วยตนเองและ ได้อรรถรสในการรับชม

เสียงบรรยายเสียงของผู้บรรยายต้องแตกต่างจากเสียงต้นฉบับหรือโทนเสียงต่างกัน

การบรรยาย

- ไต่เต้ลและเครดิตท้าย บรรยายรายละเอียดตามตัวอักษรเกี่ยวกับเพลงประกอบ เช่น ชื่อ นักร้อง ชื่อผู้แต่งเพลง เป็นต้น รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับช่องทางการติดต่อรายการ วันเวลาในการออกอากาศ และการบรรยายไต่เต้ลหรือเครดิตท้าย บรรยายเฉพาะข้อมูลที่สำคัญที่เป็นข้อมูลหลักของการผลิตรายการ ตามเวลาที่จำกัด

- ตัวละคร พิธีกร และผู้ร่วมรายการ บอกรูปร่าง เช่น สูง อ้วน ผอม ท้วม ผิวพรรณ เช่น ขาว คล้ำ ทรงผม และระบุชื่อตัวละครว่ากำลังแสดงสีหน้าท่าทางอย่างไร

- การแต่งกาย บรรยายการแต่งกายของตัวละคร เพื่อให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับเสื้อผ้า สไตล์

- ตำแหน่งของตัวละคร พิธีกร ผู้ร่วมรายการ และการเคลื่อนย้ายไปยังตำแหน่งอื่น

- ฉาก สถานที่ บรรยายรายละเอียดของฉากหรือสถานที่ถ่ายทำให้ผู้ชมทราบว่า รายการนั้นถ่ายทำที่ใด เช่น ในห้องส่ง ห้องครัว ที่บ้าน ที่โรงแรม ต่างจังหวัด หรือในเมือง

- สีบรรยายสีเพื่อให้จินตนาการและนึกถึงความหมายของสีนั้นได้ เช่น สีแดงหมายถึงความร้อน สีเขียวหมายถึงความสดชื่น สีฟ้าหมายถึงความสบาย ความเย็น

- ทิศทาง บรรยายโดยระบุทิศทางแบบซ้าย ขวา หน้า หลัง

- ช่วงเวลา บรรยายการเปลี่ยนแปลงของเวลา กลางวัน ยามเช้า ความมืด สว่าง การย้อนเวลา หรือการบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต

- ขนาด บรรยายโดยตัดเศษหรือส่วนเกินเล็กๆ น้อยๆ ออกไป ให้เหลือเพียงตัวเลขถ้วนๆ

- ลักษณะทางสรีระของบุคคล บรรยายลักษณะทางสรีระ เช่น สีของผมและสีผิว โดยเฉพาะลักษณะเฉพาะของบุคคล และควรระมัดระวังการบรรยายลักษณะทางสรีระของบุคคลที่อาจเป็นการล้อเลียนดูหมิ่น เหยียดหยามบุคคลด้วย

การใช้ภาษา คือรูปแบบภาษา และอักขรวิธี

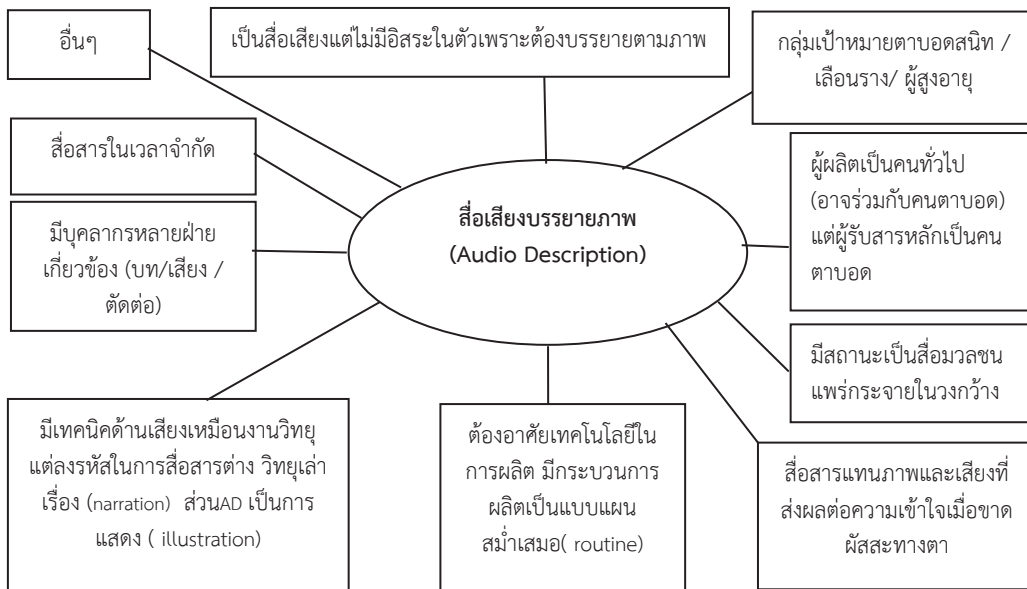
- ใช้ภาษาเพื่อการบรรยายกึ่งทางการ เป็นภาษาเพื่อการพูด ไม่ใช่ภาษาที่เป็นทางการ และไม่ควรก้าวข้ามไปใช้ภาษาที่ตนเองมากเกินไป รวมถึงไม่ใช่ภาษาสแลงในบทเสียงบรรยายภาพ

- ใช้ภาษาง่าย กระชับ สั้น ได้ใจความ ไม่ใช่ภาษาที่ซับซ้อน และไม่ใช้ภาษาในเชิงวรรณกรรมหรือภาษากวี ไม่ใช่คำศัพท์สูง

- เลือกบรรยายเป็นประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ออกเสียงภาษาไทย ได้ถูกต้องตามอักขรวิธี

- ใช้คำกริยาอย่างถูกต้อง เช่น ใช้มีดทำอาหาร หั่น สับ ซอย เป็นต้น

กุลนารี เสือโรจน์,2558 จากบทความสังเคราะห์การวิจัยถอดบทเรียนหลักการเขียนบทสื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์เพื่อผู้พิการทางการเห็น ของรายการ กิน อยู่ คือ แสดงคุณลักษณะเฉพาะของสื่อเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) ในรายการดังนี้

ภาพที่ 2 : แผนภาพแสดง คุณลักษณะเฉพาะของสื่อเสียงบรรยายภาพ (Audio Description)

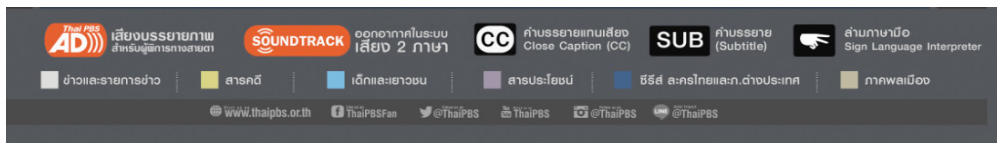
2. จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลรายการและเว็บไซต์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานรายการโทรทัศน์เพื่อผู้บกพร่องทางการเห็น โดยวิเคราะห์ผังรายการของสถานีโทรทัศน์ที่ให้วิสัยทัศน์และพันธกิจที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนด้อยโอกาสและเป็นสื่อของรัฐ 2 สถานี คือ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT)

พบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นสถานีโทรทัศน์ที่มีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนด้อยโอกาสโดยเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2561 ในวาระครบรอบ 10 ปีของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส รศ.ดร วิลาสินี พิพิธกุล ผู้อำนวยการองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) ได้กล่าวถึงนโยบาย ทิศทาง รวมไปถึงยุทธศาสตร์การดำเนินงานของไทยพีบีเอสในทศวรรษใหม่

เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในโลกยุคดิจิทัล มุ่งหวังให้คนไทยเข้าถึงเนื้อหาสื่อสาธารณะให้มากที่สุด ผ่าน 10 ทิศทาง โดย 1 ในทิศทาง คือ การพัฒนาเทคโนโลยี สำหรับคนทุกกลุ่ม (Television For All) สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จะพยายามอย่างเต็มที่ในการลดช่องว่างการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน โดยมีระบบการทำงานที่จะมีภาษาที่ผู้ทุพพลภาพสามารถเข้าถึงได้ รวมถึงผู้บกพร่องในกลุ่มอื่นๆ ด้วย ซึ่งย้อนกลับไปเมื่อศึกษาผังรายการโทรทัศน์ดิจิทัล พบว่า

ในปี 2558 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้ทดลองออกอากาศรายการ D.I.Y สไตส์ นลินินรายการเมืองตลใจ รายการสำแดงศิลป์ รายการไทยเรียเตอร์ เนื่องจากทั้ง 4 รายการนี้ มีรูปแบบการนำเสนอที่มักจะเล่าเรื่องด้วยภาพ และเป็นรายการที่ให้ทั้งประโยชน์และความบันเทิงกับผู้ชมด้วย (รายการเปิดบ้าน Thai PBS : เบื้องหลังการทำ Audio Description วันที่ 5 มีนาคม 58 สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2561 จาก https://www.youtube.com/watch?v=Ec_R10j7yiA)

จากการศึกษาผังรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส พบว่า ในผังรายการโทรทัศน์ปี 2558 ให้ความสำคัญกับรายการบรรยายเสียง แต่ผังรายการในปี 2559-2561 ยังไม่มีรายการที่ปรากฏสัญลักษณ์ของเสียงบรรยายภาพในผังรายการโทรทัศน์

ภาพที่ 1 : ข้อความที่อยู่ภายใต้ผังรายการของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (ที่มา <http://program.thaipbs.or.th/schedules>)

ในปัจจุบัน สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเปิดรับสมัครเจ้าหน้าที่พัฒนาผลผลิตรายการ ด้านการจัดทำบริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ การเขียนบทเสียงบรรยายภาพ Audio Description ให้ตรงกับเนื้อหารายการ ครบถ้วน และถูกต้องใส่เข้ากับกรีตาต่างๆ ในรายการ เพื่อสื่อสารให้ผู้พิการทางสายตาได้รรถรสในการรับฟังมากขึ้นเสียงบรรยายภาพ Audio Description ให้ตรงกับเนื้อหารายการตัดต่อแก้ไขเสียงบรรยายภาพ Audio Description ให้ตรงกับภาพและเสียงบรรยายตรวจเช็คเสียงบรรยายภาพ Audio Description ทุกขั้นตอน โดยมีกร Preview ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนออกอากาศ และจัดทำรายงานการปฏิบัติงาน และค้นคว้าหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงาน (การสรรหาพนักงาน สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2561 จาก <https://org.thaipbs.or.th/career/careercontent/2135>)

ซึ่งถือได้ว่าทางสถานีให้ความสำคัญต่อการผลิตรายการเพื่อคนพิการ ด้านการจัดทำบริการเสียงบรรยายภาพอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้น

สำหรับ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย มีวิสัยทัศน์ คือ เป็นสถานีหลักในด้านข่าวสารความรู้และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของสังคม เพื่อพัฒนาประเทศสู่สากล โดยมีการให้บริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะ แก่คนพิการ คนด้อยโอกาส หรือกลุ่มความสนใจที่เป็นกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือบริการข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นๆ

จากการศึกษาผังรายการ พบว่า ทางสถานีไม่ได้มีสัญลักษณ์ของเสียงบรรยายภาพในผังรายการ

ในปี 2561 รายการทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยมีรายการที่สนับสนุน ส่งเสริมคนพิการให้เข้าถึงและรับรู้ข้อมูลโดยใช้ประโยชน์จากรายการโทรทัศน์โดยเมื่อทำงานศึกษาผังรายการ พบว่ามีรายการที่มีลักษณะการบรรยายภาพ คือ รายการเป็นกันเอง ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลา 17.30-18.00 น. เริ่มออกอากาศประมาณต้นเดือนเมษายน 2561 (สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย รายการโทรทัศน์เพื่อคนพิการ สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://cspvch11web1.ecartstudio.net/th/?cat=279>) และมีรายการที่มีข้อมูลส่งเสริมเพื่อช่วยเหลือผู้พิการ อีก 2 รายการ คือ รายการเคียงบ่าเคียงไหล่ ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 17.30-18.00 น. เริ่มออกอากาศเมื่อ 1 กรกฎาคม 2560 และ รายการ Over the Limit ปฏิบัติการทะลุพิภพ คือรายการที่ส่งเสริมเพื่อช่วยเหลือผู้พิการ ด้วยการนำผู้พิการที่มีศักยภาพมาแข่งขันประกวด เช่น ร้องเพลง เล่นดนตรี และการแสดง ซึ่งเงินรางวัลกว่า 1 ล้านบาท มีการประกวดทั้งประเภทบุคคลและประเภททีม จะคัดเลือกเป็นรอบๆ โดยผู้พิการที่ผ่านเข้ารอบ จะได้รับการส่งเสริมในด้านต่างๆ ออกอากาศจันทร์-พฤหัสบดีเวลา 20.30 และวันศุกร์เวลา 21.00 น. ซึ่งทั้ง 3 รายการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในการผลิตและเผยแพร่รายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมีข้อมูลรายการที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดสดแต่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบการบรรยายภาพ

3. สัมภาษณ์ความต้องการของคนพิการทางสายตา

3.1 ประเภทรายการโทรทัศน์ที่เป็นเปิดรับและเข้าถึงสื่อ

สรุปได้ว่า คนพิการทางสายตามีความต้องการประเภทรายการโทรทัศน์ที่เหมือนและความแตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบรายการที่รับชมเหมือนกัน คือ รายการกีฬาประเภทต่างๆ เช่น ฟุตบอลลีกยุโรป การชกมวยแมตช์สำคัญๆ หรือวอลเลย์บอลรายการใหญ่ๆ สำหรับรายการโทรทัศน์ที่รับชมแตกต่างกัน คือ สุรเดช สุริยานิช รับชมประเภทรายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว เช่น รายการถามตรงๆ กับจอมขวัญ หลาวเพชร และรายการข่าวที่วิเคราะห์ โดยคุณสุทธิชัย หยุ่น รวมถึงภาพยนตร์สั้น แตกต่างกับ สุธน เพ็ชรประสมกุล ที่จะรับชมรายการประเภทสารคดี เช่น สารคดีเนชั่นแนล จีโอกราฟฟิก สารคดี Discovery รายการทอล์คโชว์เพื่อการกุศลต่างๆ รายการ Super 10 รายการ Super 60+ อัจฉริยะพันธุ์เก่า ไม่ชมภาพยนตร์สั้น

3.2 การรับรู้ข้อมูลจากประกาศจาก กสทช. ที่ให้ผู้ผลิตรายการผลิตรายการเพื่อคนพิการ

สรุปได้ว่า คนพิการทางสายตารับรู้ข้อมูลจากประกาศฯ จาก กสทช. และได้มีโอกาสเข้าร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อ กสทช. เมื่อปี พ.ศ. 2553 และเห็นว่าประกาศฯ ดังกล่าว ล่าช้ามาก รวมถึงถูกตัดทิ้งไปในหลายประเด็น ซึ่งปัญหาของการเข้าร่วมเกิดขึ้นจาก พรบ.ส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ และด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ กับเรื่องของการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ จึงเกิดการรวมกลุ่มคนพิการที่ต้องการจะเห็นประโยชน์จากหน้าจอโทรทัศน์

และให้ความเห็นเพิ่มเติมในส่วนของเด็กนักเรียนด้วยว่า ส่วนใหญ่ทราบว่า ทีวีดิจิทัลมีการ ผลิตรายการในรูปแบบบรรยายเสียง(Audio Description) แต่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเด็กที่อยู่ในเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ สุราษฎร์ธานี ขอนแก่น เชียงใหม่ เพราะมีกลุ่มจิตอาสาหรืออาสาสมัครพาน้องไปดูภาพยนตร์อยู่บ่อยครั้ง รวมถึง คนพิการทางสายตาที่อยู่ในระบบการศึกษา จะเข้าถึงอุปกรณ์ได้ง่าย แต่หากเป็นจังหวัดเล็กๆ นักเรียนที่พิการทางสายตาก็อาจจะมีปัญหาในการเข้าถึงสื่อ รวมไปถึงคนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา หรือมีอายุเยอะๆ สื่อบันเทิงของเขาก็จะไม่ใช้ทีวีดิจิทัล แต่สื่อบันเทิงจะขึ้นอยู่กับสมาชิกภายในบ้านที่ไม่ว่าจะเปิดอะไรก็ต้องดู เช่น หากคนในบ้านชอบดูละครเขาก็จะได้ดูละครเช่นกัน

3.3 รายการโทรทัศน์ที่ผลิตในรูปแบบ Audio Description ในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า คนพิการทางสายตา เคยรับชมภาพยนตร์ในรูปแบบ Audio Description เรื่องคิดถึงวิทยา และให้ความเห็นตรงกันว่า มีคำบรรยายภาพเยอะจนเกินไป เหมือนนั่งดูในโรงภาพยนตร์ ที่มีคนพากย์เสียงใส่หูตลอดเวลา ทั้งในจอและนอกจอ ไม่มีช่องว่างให้หยุดคิด เหมือนมีคนพากย์คิดแทน ซึ่งคนพิการทางสายตาเห็นว่า สิ่งสำคัญในการรับชมภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ คือ จินตนาการ ซึ่งเกิดจากบรรยากาศและ ความคุ้นชิน ถึงแม้จะไม่เห็นภาพ ในบางครั้งอาจจะจินตนาการ และเสริมว่าภาพยนตร์ของประเทศญี่ปุ่นที่มีคำบรรยายภาพ มีจุดเด่นคือ เน้นอธิบายเฉพาะสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น ภาพแม่น้ำในเวลากลางคืน ไม่ใส่ความรู้สึก ลงไป

3.4 ความต้องการและข้อเสนอแนะสำหรับรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อคนพิการทางสายตา

สรุปได้ว่า คนพิการทางสายตา มีความต้องการและข้อเสนอแนะที่ว่า โทรทัศน์ไม่ได้ตอบโจทย์การบริโภคสื่อในปัจจุบัน แต่หากเป็นในแง่ของสิทธิและโอกาสแล้ว โทรทัศน์ถือเป็นสื่อที่สามารถใช้ในการเรียนรู้ เสริมสร้างสิทธิและอำนาจในการสื่อสารผ่านสื่อสาธารณะได้อย่างดี แต่ด้วยอุปกรณ์โทรศัพท์สมาร์โฟนในปัจจุบันทำให้เข้าถึงได้ง่ายกว่าการใช้รีโมทคอนโทรลของโทรทัศน์ และเห็นว่าเวลาที่มีความสำคัญมากกว่าอุปกรณ์ เช่น อยากรายการโทรทัศน์แต่มีเวลาว่างตอน 4 ทุ่ม ก็จะดูรายการย้อนหลัง ผ่านทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงโทรศัพท์หรือคอมพิวเตอร์มีความสะดวกกับคนพิการทางสายตา แต่การเข้าถึงโทรทัศน์อยู่ที่อุปกรณ์ควบคุมที่เป็นอุปสรรคอย่างมาก เช่น อุปกรณ์เชื่อมต่อขาดการแสดงผลเชื่อมต่อของภาพ เวลาคนพิการทางสายตาใช้รีโมทคอนโทรล คือ การกดปุ่มต่างๆไปเรื่อยๆขอบช่องไหนก็หยุดตรงนั้น แต่ถ้าหากใช้โทรศัพท์สมาร์โฟนหรืออินเทอร์เน็ตที่มีสกรีนรีดเดอร์ (Screen Reader) ทำให้คนพิการทางสายตาเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายกว่า จึงอยากให้พิจารณาเรื่องของอุปกรณ์เพื่อการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์

และกล่าวได้ว่า 80% ของคนพิการทางสายตาไม่ได้ฟังแต่วิทยุกระจายเสียงเพียงอย่างเดียว แต่ยังเสพสื่อต่างๆ เช่นเดียวกับคนปกติ ซึ่งมีความเห็นว่า รายการโทรทัศน์เพื่อคนพิการทางสายตาที่ผลิตในรูปแบบบรรยายภาพ (Audio Description) ยังมีความจำเป็นอย่างมาก จึงเสนอแนะจำนวน 2 ประเด็น คือ 1. ให้ผู้ผลิตรายการ หรือ ผู้ประกาศข่าว ให้ความสำคัญและใส่ใจว่ารายการที่นำเสนอ ควรเข้าถึงคนทุกกลุ่ม ตัวอย่างเช่น การบรรยาย หรือการให้เสียงเพลงประกอบ และ 2. อุปกรณ์ในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ต้องตอบโจทย์ที่เข้าถึงง่ายและเป็นประโยชน์ต่อคนพิการทางสายตา เพราะหากไม่มีอุปกรณ์ในการเข้าถึงได้ง่ายๆ ก็จะไม่ตอบโจทย์ใดๆ รวมถึงมองว่าอุปกรณ์ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence) ในปัจจุบันก็เข้ามาช่วยเหลือคนพิการได้มาก

เพิ่มเติมอีกว่า ในการบรรยายภาพ บรรยายข้อมูลเพียงแค ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่อย่างไร ก็เพียงพอ และหากเป็นข่าวต่วน เช่น ภัยพิบัติ แผ่นดินไหว น้ำท่วมหรือข่าวที่เป็นเรื่องต่วนๆ สถานีโทรทัศน์ไม่ควรขึ้นแต่ภาพและเสียงเพลงประกอบ โดยไม่มีเสียงบรรยายใดๆ เพราะทำให้ไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น และเห็นว่า ความสุข ความสุนทรีย์อย่างหนึ่งของคนตาดีหรือคนตาบอด คือ จินตนาการ เพราะการรับรู้ ไม่ได้สร้างความสุขให้กับมนุษย์ได้ทุกอย่าง การได้ลุ้น การได้ลองทาย ความเสี่ยง มันก็ทำให้สนุกและเรียนรู้ได้เช่นกัน

อภิปรายผล

1. ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติกับการกำหนดให้สถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ออกอากาศตามประกาศที่กำหนด เช่น 6 กุมภาพันธ์ 2559 -5

กฎหมาย 2562 จัดทำทั้ง 3 บริการรวมกันอย่างน้อยวันละ 60 นาที และผู้ประกอบการต้องให้บริการ ในรายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ในรายการข่าว รายการส่งเสริมความรู้ความ เข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รายการส่งเสริมการศึกษาจริยธรรมศิลปวัฒนธรรม รายการ ให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม นั้น โดยส่วนใหญ่สถานี โทรทัศน์สามารถดำเนินการได้ ในส่วนของการบริการล่ามภาษามือ บริการคำบรรยายแทนเสียง แต่ใน ส่วนของบรรยายภาพ จำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตรายการเพิ่มมากขึ้น และรูปแบบรายการที่มี การบรรยายภาพส่วนใหญ่เน้นไปในรูปแบบสร้างความบันเทิงมากกว่ารูปแบบรายการข่าว ซึ่งไม่สอดคล้อง กับประกาศดังกล่าว

2. สถานการณ์รายการโทรทัศน์สำหรับคนพิการทางสายตาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ปี 2559- 2561 พบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นสถานีโทรทัศน์ที่มีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ให้ความสำคัญกับ กลุ่มคนด้อยโอกาส คือ การพัฒนาเทคโนโลยี สำหรับคนทุกกลุ่ม (Television For All) สถานีโทรทัศน์ไทย พีบีเอส พยายามอย่างเต็มที่ในการลดช่องว่างการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน โดยมีระบบการทำงาน ที่มีภาษาที่ผู้ทุพพลภาพสามารถเข้าถึงได้ รวมถึงผู้บกพร่องในกลุ่มอื่นๆ ด้วย และในปัจจุบัน สถานี โทรทัศน์ไทยพีบีเอส เปิดรับสมัครเจ้าหน้าที่พัฒนาผลิตรายการ ด้านการจัดทำบริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) สอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และ กิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ 1 และ 2) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักบนพื้นฐานของ “ความเสมอภาคในการเปิด รับสื่อ” และดำเนินการให้คนพิการสามารถเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป เช่นเดียวกับสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ที่มีวิสัยทัศน์เพื่อให้ ประชาชนมีโอกาสรับรู้ เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีการให้บริการข้อมูล ข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะ แก่คนพิการ คนด้อยโอกาส หรือกลุ่มความสนใจที่เป็นกิจกรรมเพื่อ ประโยชน์สาธารณะหรือบริการข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นๆ เช่นเดียวกัน

3. ความต้องการหรือข้อเสนอแนะจากผู้บกพร่องทางการเห็นกับหลักการทั่วไปในการผลิตเสียง บรรยายภาพ เช่น การผลิตเสียงบรรยายภาพไม่ควรบรรยายทับเสียงต้นฉบับหรือแทรกขึ้นระหว่างบท การ สนทนาต้องสร้างความสมดุลระหว่างความเข้าใจและเพลิดเพลินโดยคำนึงถึงการให้ข้อมูลที่พอดีกับช่วง ระยะเวลาหนึ่งไม่ให้ปริมาณมากเกินไปจนทำให้เสียรรถรสในการรับฟัง สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้บกพร่องทางการเห็นที่ ต้องการให้มีคำบรรยายภาพที่ไม่มากเกินไปจนทำให้ไม่สามารถจินตนาการได้ แต่ การสร้างเสียงบรรยายภาพจะสามารถให้ข้อมูลครอบคลุมถึงคนพิการทุกประเภทหรือไม่ ต้องขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ของคนพิการแต่ละคน สำหรับกรณีคนพิการได้ศึกษา มีความรู้หรือมีทักษะเกี่ยวกับการผลิต สื่อโทรทัศน์ คนพิการอาจสะท้อนมุมมองของคนพิการในกระบวนการผลิตสื่อได้ และผู้ผลิตสื่อควรรับรู้ด้วย ว่า คนพิการแต่ละคนมีความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยมแตกต่างกัน ฉะนั้น การรับข้อมูลจากคนพิการ เพียง 1 คน หรือน้อยคน ไม่อาจอ้างว่าเป็นความเห็นของคนพิการส่วนใหญ่ ดังนั้น การผลิตรายการโทรทัศน์ ควรให้ความสำคัญ พิจารณาด้วยความรอบคอบและคำนึงถึงผู้บริโภคทุกคนอย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะ

1. ตรวจสอบความต้องการรูปแบบรายการโทรทัศน์ หรือความต้องการสื่อประเภทต่างๆ ของ คนพิการในทุกๆกลุ่มของสังคม ทั้งเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ และในอาชีพที่มีความหลากหลาย

2. สถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ต้องมีการปรับตัว เรียนรู้และศึกษารูปแบบในการผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อคนพิการพัฒนาบุคลากรด้านผลิตรายการให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิตรายการรูปแบบการบรรยายภาพ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มาใช้ให้เกิดประโยชน์

3. ทุกคนย่อมมีสิทธิในการเปิดรับสื่อเพื่อความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน ดังนั้น รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาด้านการผลิตรายการและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม รวมทั้งสนับสนุนปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า AI ให้เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือเพิ่มมากขึ้น

4. สื่อทุกประเภททั้ง วิทยุ โทรทัศน์ และโทรคมนาคม ต้องเตรียมปรับตัว วางมาตรฐานเพื่อเปิดโอกาสให้คนในสังคมเข้าถึงอย่างเป็นธรรม หรือผู้พิการอาจมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง รูปแบบและเนื้อหาด้วยตัวเองเพิ่มมากขึ้น

5. คนพิการควรเรียนรู้การดูสื่อโทรทัศน์ในรูปแบบที่คนทั่วไปดู โดยไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบแปลกแยกเฉพาะคนพิการ เพียงแต่ผู้ผลิตรายการอาจปรับรูปแบบสื่อโทรทัศน์บางรายการเป็นครั้งคราวเพื่อสนับสนุนให้คนพิการได้มีส่วนร่วมในรายการได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร. ชัชวาล ชุมรักษา, ดร.นุชนาฏ ใจดำรงค์, ผศ.ดร.จินตนา กสินันท์ ที่ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำในการเขียนบทความฉบับนี้ให้สำเร็จและสมบูรณ์ ขอขอบคุณอาจารย์วันเฉลิม ว่องสนั่นศิลป์ และผู้ให้ข้อมูลทั้งสองท่าน คือ นายสุรเดช สุริยวานิช (ครูการ์ตูน) นายสุรณ เพ็ชรประสมกุล(ครูธน)

บรรณานุกรม

- กุลนารี เสือโรจน์.(2558). การวิจัยถอดบทเรียนหลักการเขียนบทสื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์เพื่อผู้พิการทางการเห็น.(วิจัยจากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.(2561) ข้อมูลสถิติคนพิการ [เว็บไซต์] สืบค้นจาก https://www.m-society.go.th/more_news.php?cid=81
- กระทรวงศึกษาธิการ.(25461).พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ.[เว็บไซต์] สืบค้นจาก<http://www.moe.go.th/moe/th/office/powerMOE2556.pdf>
- กระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักปลัด.(2560).เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา.[เว็บไซต์] สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm#18>
- คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.(2561).บริการโทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ (บริการล่ามภาษามือ คำบรรยายเสียง และเสียงบรรยายภาพ) [เว็บไซต์] สืบค้นจาก <http://bcp.nbtc.go.th/th/detail/2018-02-28-09-05-03>
- คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.(2561).ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์(ฉบับที่ 1) [เว็บไซต์] สืบค้นจาก<https://broadcast.nbtc.go.th/data/document/law/doc/th/590200000001.pdf>
- คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ .(2561).ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2) [เว็บไซต์] สืบค้นจาก [https://broadcast.nbtc.go.th /data/document/law/doc/th/600500000002 .pdf](https://broadcast.nbtc.go.th/data/document/law/doc/th/600500000002.pdf)
- ธีรธวัช เจนวัชรรักษ์. (2557).คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ. กรุงเทพฯ:สถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา.
- ภัททิรา กลิ่นเลขา. (2557). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและความต้องการรูปแบบรายการโทรทัศน์ของคนพิการทางสายตา, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่
- ราชกิจจานุเบกษา.(2560).ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. [เว็บไซต์] สืบค้นจากhttp://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส.(2561).การสรรหาพนักงาน. [เว็บไซต์] สืบค้น <https://org.thaipbs.or.th/career/careercontent/2135>)
- สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส.(2561). ทิศทางก้าวใหม่ไทยพีบีเอส [เว็บไซต์] สืบค้นจาก <http://org.thaipbs.or.th/organization/direction>
- สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย.(2561) วิสัยทัศน์และพันธกิจ. [เว็บไซต์] สืบค้นจากhttp://tv11.prd.go.th/tv11/main.php?filename=index_nbt
- หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ.(2559) จัดประชุม (ร่าง) ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการ

โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ [เว็บบล็อก] สืบค้นจาก <http://www.thansettakij.com/content/102025>

อารดา ครุจิต และคณะ.(2558). *หลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Snyder.J (2014). *The Visual Mad Verbal*.American Council of the Blind.Arlington.VA.USA

บุคลากรกรม

สุธน เพ็ชรประสมกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์). ภัททิรา กลิ่นเลขา (ผู้สัมภาษณ์). โรงเรียนการศึกษาค้นตาบอดธรรมศาสตร์มหาศาลใหญ่ อำเภอมหาศาลใหญ่ จังหวัดสงขลา. เมื่อ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561.

สุรเดช สุริยวานิช (ผู้ให้สัมภาษณ์). ภัททิรา กลิ่นเลขา (ผู้สัมภาษณ์). โรงเรียนการศึกษาค้นตาบอดธรรมศาสตร์มหาศาลใหญ่ อำเภอมหาศาลใหญ่ จังหวัดสงขลา. เมื่อ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561.